

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. III. An ad consequendum effectum hujus Sacramenti requiratur
actualis devotio, excludens mentis distraction[m], & peccata venialia actu
exercita?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

habet eisdem effectus in anima, quos cibus materialis in corpore, ut ait Concilium Florentinum: At cibus toto eo tempore quo in stomacho permanet, & quo color naturalis agit in ipsum, nutrit & confortat corpus: Ergo similiter toto eo tempore quo Christi corpus sacramentaliter in fumente perseverat, nutrit & confortat spiritualiter animam, augendo in ea gratiam sanctificantem; si homo calore supernaturali, id est affectibus charitatis, aut aliarum virtutum, magis ac magis ad tale augmentum eo tempore se disponat.

39. Secunda est, quia cum Christus sit lux mundi, & fons omnis gratiae, rationi consonum videtur, ut quandiu in nobis sacramentaliter perseverat, animam lumine gratiae illumine, juxta illud Christi Joan. 6. *Quandiu in mundo sum, lux sum mundi*; illamque spiritualiter pascat & satiet; hoc enim dignitati hujus Sacramenti convenit, & ad pietatem atque ad augendam devotionem post sumptum Sacramentum excitat.

40. Dices primo: Effectus hujus Sacramenti promittitur manducanti Joan. 6. Sed toto eo tempore quo species sacramentales remanent in stomacho, non est manducatio corporis Christi: Ergo toto illo tempore non confertur gratia, sed in eo solum instanti quo species sacramentales primo stomachum aut ventriculum attingunt, nam in eo tantum primo verum est dicere, nunc corpus Christi manducatum est.

41. Respondeo hoc Sacramentum causare gratiam in eo qui manducat, non praecise ratione manducationis, haec enim est tantum conditio & applicatio, sed ratione ipsius ubi manducati, & hoc tantum voluit Christus Joan. 6. unde quandiu cibus manducatus, est in stomacho, tandiu datur ejus effectus, si toto illo tempore ponatur dispositio.

42. Dices secundo, Si hoc Sacramentum semper continuo gratiam augeat, quandiu in nobis manet, sequitur, majorem gratiam recepturum illum qui majorem aut plures recipit hostias, imo qui debiliorem habet stomachum, quia diutius in eo manent species sacramentales, unde hinc aperitur via superstitionibus, plures grandioresve procurandi hostias, quod est ab Inquisitione damnatum, ut testatur Vazquez hic disputatione 203. cap. 2.

43. Respondeo distinguendo sequelam, sequitur majorem gratiam recepturum &c. per accidens concedo: per se nego. Neque enim nos tribuimus majorem gratiam majori durati. In speciebus praecise, sed majori dispositioni quae habetur in illa duratione; quare si tota illa dispositio in illo instanti haberetur, tota etiam gratia in illo instanti produceretur. Unde non aperitur via superstitionibus, sed commendatur diligentia communicantis, & augetur reverentia erga tantum Sacramentum. Nam dum communicans scit, quandiu hoc Sacramentum manet in ipso, continuo gratiam augeri, ad meliorem subiecti dispositionem, majorem cum diligentia conatur ad plures & ferventiores charitatis, aliarumque virtutum actus efficiendos, ut majus gratiae augmentum consequatur.

44. Ex his intelliges, nullum esse inconveniens admittere, illum qui ad hoc Sacramentum accedit cum peccato nondum sufficienter retractato, si postea antequam species sacramentales corrumpantur, illud sufficienter retractet per contritionem, vel etiam per attritionem, quam putat

A contritionem, justificari & gratiam consequi virtute Sacramenti adhuc manentis. Unde optimum concilium est, eo tempore adductum contritionis & dilectionis erga Deum maxime consistit.

ARTICULUS III.

An ad consequendum effectum hujus Sacramenti requiratur actualis devotio, excludens mentis distractionem, & peccata venialia actus exercitia?

Partem affirmantem tenent D. Bonaventura, Alensis, Durandus, Paludanus, Sylvest. & Cajetanus hic art. 1. cique adheret, dicitur S. Thomas in 4. dist. 2. quest. 2. art. 1. quod si hunc, 3. ubi sic habet: Cum hoc Sacramentum perficiat conjungendo fini, ad hoc quod effectum suum plane habeat in fumente, oportet quod adfuit actualis devotio. Et quia interdum absque mortali peccato actualis devotio impediri potest, cum distractione vel ipsam impediunt, & peccata venialia virtutem contrahunt, absque peccato mortali potest effectus hujus Sacramenti impediri; ita quod aliquis augmentum gratiae non consequatur, nec tamen reatum peccati mortalis incurrat, sed forte reatum venialis peccati, ex hoc quod impravatus accedat.

Nihilominus sententia negans, his temporibus communis est, non solum apud exteros, sed etiam apud domesticos, eamque expresse docet S. Doctor hic art. 8. cujus verba infra referemus. Pro ejus vero explicatione & probatione, recolendum est ex dictis art. 1. duplicem effectum hujus Sacramenti effectum, unum praecipuum, scilicet augmentum gratiae; alterum minus principalem, nimirum refectionem quandam & dulcedinem spiritualem, qua anima spiritualiter reficitur & exhilaratur, & amoris divini dulcedine inebriatur juxta illud Cantic. 1. *Comedite amici, & inebriamini charissimi. Vel ut habet alius versio: inebriamini amoribus.* Hoc posito, sit

§. I.

Triplici conclusione difficultas resolvitur.

Disco primo, ad recipiendam gratiam spiritualis refectionis & dulcedinis, requiritur devotio actualis, excludens mentis distractionem, & peccata venialia actu exercitia. Ita D. Thomas hic art. 8. cujus verba conclusionem sequenti referemus, & communiter Theologi, patet ex eo quod haec gratia consistit in aliqua sancta cogitatione & pia affectione, quae per quamlibet mentis distractionem impeditur.

Confirmatur: ut haec gratia recipiatur in nobis, requirit subiectum capax: non est autem capax, nisi sit spoliatum omni alia mentis cogitatione, quia cum proximum subiectum hujus gratiae sit intellectus & voluntas, & haec potentiae nequeunt ad plura perfecte attendere, si tempore sumptionis occupantur in aliis rebus cogitandis, non erunt aptae ad recipiendas divinas illustrationes, & pias motiones & affectiones. Ad hoc ex Augustino libro quinquaginta homiliarum, homilia 10. cap. 3. quod peccata venialia, velut scabies corporis, deus ita exterminant, ut ab illis spoliati spiritus praesentis hominum, castissimis amplexibus gaudeant.

Dico secundo, ut hoc Sacramentum conferatur

augmentum gratiae habitualis, non requiritur A
devotio actualis, excludens peccata venialia a-
ctu exercita, sed sufficit status gratiae habitualis,
expellens omnia peccata mortalia.

48 Probatur primò ex D. Thoma hic art. 8. ubi
sic ait: Effectus huius sacramenti non solum est ade-
ptio habitualis gratiae, vel charitatis, sed etiam quaedam
actualis reffectio spiritualis dulcedinis; quae quidem im-
peditur, si aliquis accedat ad hoc sacramentum, per
peccata venialia mente distractus: non autem tollitur
augmentum habitualis gratiae & charitatis. Quibus
verbis hanc & praecedentem conclusionem ma-
nifestè docet. Unde Soto, & alii ex nostris
Thomistis dicunt illum hic retractasse quod
docuerat in quarto sententiarum. Seta tamen
hic art. 8. dubio unico, in solutione ad 1. ait
quod licet D. Thomas clarius hic loquatur, i-
dem tamen docuit loco citato ex quarto senten-
tiarum. Non enim ait, defectum devotionis, &
peccata venialia, ex toto impedire effectum hu-
ius sacramenti, sed solum dicit: An hoc quod esse-
tium suum plenè habeat in sumente, oportet quod adsit
actualis devotio. Plenè autem habere suum effe-
ctum, est conferre non solum habitualem grati-
am, sed etiam actualem refectionem spiritualis
dulcedinis: ad sic autem plenè habendum suum
effectum, etiam hic docet requiri actualem de-
votionem. Unde cum ibi subdit S. Doctor:

49 Absque peccato mortali potest effectus huius sacramen-
ti impediri, ita quod aliquis augmentum gratiae non
consequatur, nec tamen reatum peccati mortalis in-
currat. Per augmentum gratiae non intelligit
quodcumque augmentum gratiae habitualis, sed
augmentum quod provenit gratiae ex additione
spiritualis refectionis actualis, quando virtute
huius sacramenti charitas excitatur in actum, &
severior fit ob maiorem dispositionem actualis
devotionis. Hæc solutio & interpretatio
probabilitate non caret, & à mente S. Doctoris
non videtur aliena.

50 Probatur secundò conclusio ex Tridentino
sess. 13. cap. 7. ubi ad dignè & fructuosè recipi-
endum hoc sacramentum, non aliam necessari-
am dispositionem exigit, quam ut peccati mortalis
non sit conscius qui accedit; sic enim ait:

Communicare volenti revocandum est in memoriam
hoc Apostoli præceptum: Probat se ipsum homo. Ecce-
lesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem
necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis
quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa
sacramentali Confessione, ad sacram Eucharistiam ac-
cedere debeat: Ergo ex Tridentino ad dignè &
fructuosè recipiendum hoc sacramentum, sub-
indeque ad percipiendum principalem ejus ef-
fectum, scilicet augmentum gratiae, non requi-
ritur devotio actualis, excludens omnia peccata
venialia, sed sufficit status gratiae sanctificantis,
expellens omnia peccata mortalia. Unde Au-
gustinus Tractatu 26. in Joannem: Peccata etsi
sunt quotidiana, vel non sint mortifera antequam ad
altare accedatis. Potest etiam suaderi conclusio
ratione fundamentali. Sacramenta novæ legis
conferunt gratiam non ponentibus obicem: Sed
accedens ad hoc sacramentum cum veniali, aut
sine actuali devotione, non ponit obicem gra-
tiae habituali, cum nec carentia actualis devotio-
nis, nec peccatum veniale gratiae & charitati
opponatur: Ergo augmentum gratiae sanctifi-
cantis recipit.

51 Dices, quod licet ille non ponat obicem posi-
tively effectui huius sacramenti, illi tamen ponit
Tom. V.

obicem veluti negativè, quia non ponit disposi-
tionem necessariam ad illum.

Verum hoc facile potest confutari: Tum quia
Augustinus & Tridentinum, ut supra ostendi-
mus, ad dignè & fructuosè recipiendum hoc sa-
cramentum, non aliam necessariam exigunt dis-
positionem, præter statum gratiae sanctifican-
tis, omnia peccata mortalia excludentis. Tum
etiam, quia ex hac solutione sequeretur, quod
sicut peccator accedens cum attritione superna-
turali, cognita ut tali, ad hoc sacramentum, pec-
cat mortaliter, quia accedit cum dispositione
quam cognoscit esse insufficientem; ita pariter
qui scienter cum peccato veniali, aut carentia
actualis devotionis illud reciperet, etiam mor-
taliter peccaret, quia similiter ad illud accede-
ret sine dispositione necessaria ad recipiendam
gratiam: At hoc dici nequit, ut fatentur Adver-
sarii, & patet, quia alioquin non nisi à paucis su-
mi posset Eucharistia absque peccato mortali:
Quam pauci enim sunt adeo puri & recti, perfe-
ctoque Dei amore purgati, ut careant omni
prorsus habituali affectu inordinato. Imò
quam pauci carent omni actuali, aut sine aliqua
distractive aut levi negligentia vel irreverentia
veniali communicant.

52 Denum probari potest conclusio ex consue-
tutine Ecclesiae, quæ olim post Baptismum so-
lebat dare infantibus sacramentum Eucharistiae,
sicut modò in articulo mortis solet administrari
phreneticis, in quibus, ob defectum usus ratio-
nis, nequit esse actualis devotio: At hoc non ef-
ferlicitum, nisi conferret ipsis suum effectum
primarium, qui est augmentum gratiae; quia
administratio sacramenti quæ scitur non habi-
tura suum effectum primarium, est illicita. Un-
de non valet quod ait Cajetanus, phreneticis
non dari viaticum ad augendam in hac vita gra-
tiam, sed propter vitam æternam, & propter im-
pugnationes Dæmonum. Tum quia non potest
illis prodesse receptio huius sacramenti ad vitam
æternam, nisi augendo in illis gratiam, quæ est
radix & semens gloriæ. Tum etiam, quia impu-
gnationes Dæmonum phreneticis timendæ non
sunt, cum enim careant usu rationis, peccare
non possunt.

53 Dico tertio, licet peccata venialia, & mentis
distractio cum quibus ad sacramentum Eu-
charistiae acceditur, non impediant totale au-
gmentum gratiae habitualis in hoc sacramento,
impediunt tamen intensiorem illius. Ratio est,
quia sacramenta novæ legis eò intensiorem gra-
tiam ex opere operato producant in subiecto,
quò illud melius dispositum inveniunt, quia
producant ad instar causarum naturalium.

§. II.

Solvuntur objectiones.

54 Contra primam & tertiam conclusionem
Nullum militat argumentum alicujus mo-
menti, sed contra secundam objicitur primò:
Nullus actus peccaminosus potest augere gra-
tiam: Sed accedere ad Eucharistiam cum pecca-
tis venialibus, est peccatum veniale, saltem
quando illa venialia recto usui talis sacramenti,
& reverentiæ ei debitæ adversantur, ut infra di-
cemus: Ergo non potest augere gratiam.

55 Respondeo distinguendo Majorem: Nullus
actus peccaminosus potest augere gratiam ex
opere operantis, concedo Majorem: ex opere
operato, sive ut conditio physica, nego Majo-
rem;

rem: huiusmodi autem communio tunc causat augmentum gratiae ex opere operato, seu ex vi & efficacia sacramenti, cum dispositione sufficienti recepti.

55 Obicitur secundò: Hoc sacramentum est institutum per modum cibi: Ergo non causat augmentum gratiae, nisi suscipiens habeat actualem devotionem. Probatur Consequentia, quia cibus naturalis non nutrit vivens, nisi ipsum vivens calore suo naturali agat in cibum: Ergo nec iste cibus spiritualis nutrit hominem, nisi homo calore supernaturali, id est a cibus charitatis, agat in ipsum.

56 Respondeo negando Consequentiam, ad cuius probationem, concessio Antecedente, nego etiam consequentiam & paritatem. Ratio verò discriminis est, quia cibus materialis convertitur in ipsum vivens, & ideo debet vivens agere circa ipsum: At verò cibus iste spiritualis, potius dicitur nos in ipsum spiritualiter convertere, & nos nutrire, non quatenus nos agimus in ipsum, sed quatenus ipse agit in nos, & in nobis augmentum gratiae sanctificantis producit.

57 Obicitur tertio, ex nostra sententia sequi, quod Sacerdotes quotidie celebrantes, sed tepide, plus consequerentur gratiae & charitatis, quàm sanctissimi viri in exercitiis spiritualibus: hoc autem videtur falsum, & contra experientiam; cū constet illos non esse propterea ferventiores in operando, nec in virtute magis proficere; imò potius in spiritualibus exercitiis esse valde tepidos & languidos, debiles ac infirmos, similesque septem illis vaccis, macie & fame consumptis, quas vidit Pharaon Gen. 41. Charitas verò non est otiosa ubi est, juxta illud Augustini in Psal. 41. *Da mihi vacantem amorem & nihil operantem*: Et istud Gregorii Magni homilia 50. in Evangelia. *Nunquam est amor Dei otiosus, operatur enim magna si est; si verò operari renuit, amor non est*. Similia habet D. Thomas opusculo 61. cap. 3. ubi haec scribit: *Amor operatur magna, & reputat parva; operatur multa & reputat pauca; operatur diu, & reputat breve*: Ergo &c.

58 Respondeo concessa sequela Majoris, negando Minorem, ad cuius probationem dico, ideo gratiam illam sic auctam in Sacerdotibus illis non operari quod die ferventiùs, tum quia habitus infusi non auferunt difficultate relicta ex actibus vitiosis, sicut habitus acquisiti. Tum praesertim, quia habitus gratiae & charitatis proximè operantur per auxilia actualia, quae ob mentis distractiones, & peccata venialia in celebratione commissi, Sacerdotibus illis denegantur. Unde non mirum quod illi in spiritualibus exercitiis sint valde tepidi & languidi. Notandum tamen, quod frequentius tepide celebrantes, merito, & cum maximo fundamento, timere debent, ne sint in statu peccati mortalis, maxime si nunquam ferè ferventer ad hoc sacramentum accedant. Quod si quis ex formali intentione veller cū tepore & distractione ad illud accedere, dicitur Nugno tale peccatum mortaliter, propter nimirum contemptum tanti sacramenti.

59 Quaeres, utrum sit peccatum veniale accedere ad Eucharistiam, cum affectu habituali vel actuali ad peccata venialia?

Respondeo peccata venialia cum quibus aliquis ad communionem accedit, esse posse duplicis generis, quaedam enim adversantur recto usui huius sacramenti, & reverentiae ei debita, id est attentioni ac devotioni quam actus ille postulat ex natura sua, ut voluntaria evagatio animi, te-

por, indevotio, irreverentia, & similia: alia verò sunt quae nullam habent oppositionem peccati rem cum devotione & reverentia ad hoc sacramentum requisita, sicut affectus inordinatus ad cibum, potum, ludum, mendacia iocosa, & similia. Si quis ergo cum affectu habituali vel actuali ad peccata venialia huiusmodi generis, accedat ad Eucharistiam, non peccat venialiter, quia talia peccata, ut diximus, non habent specialem repugnantiam vel oppositionem cum hoc sacramento, vel usu illius: secus verò si quis cum affectu habituali vel actuali ad peccata venialia generis communicet, aut missam celebret. Nam si peccatum veniale est liberè evagationem orandum, & non satis attendere ut docet omnes cum D. Thoma 2.2. quæst. 83. art. 13. ad 3. quæst. magis inter celebrandum aut communicandum, & velle illam evagationem, atque ad illam aliter. Unde non solum falsum, sed etiam erroneum puto quod docet Joannes Sanchez in disputationibus selectis, disputatione 23. nempe sumptionem Eucharistiae præcisè sumptam, prout debet esse distincta ab oratione, quæ sine dubitatione postulat, non requirere attentionem sub præcepto, licet requiratur de consilio; ideoque nullum peccatum esse communicare cum distractione. Etenim ipsa quoque receptio venerabilis sacramenti, i. præcisè sumpta, exigat attentionem aliquam & devotionem, ac reverentiam, ut docet Tridentinum sess. 13. cap. 7. huius verò non debet ad sacras illas functiones quempiam autem nisi sanctè: certè quod magis sanctitas & divinitas huius sacramenti viro Christiano comperta est, & diligentius cavere ille debet, absque magnaveremur & sanctitate ad id percipiendum accedat. Ubi Chrysostomus homilia de produtione Iulianae. Cum ad reverendum altare ascendis, sacrum divini corpus & sanguinem fide respice, honore mirare, manu contingere, cor dis manu suscipe, & haustu intus assumes.

ARTICULUS IV.

Utrum Sacerdotes celebrantes, & sub duplici specie communicantes, plus gratia recipiant quam laici, qui sub una tantum specie communicant?

Partem affirmativam docent Vazquez, Delugo, Meratius, & Martinonis, alique Recentiores, post Alensem. Negativa verò communis est apud Thomistas, eamque extraneam docent Alanus, Suarez, Bellarminus, Salmonius, Coninck, Amicus, Ylambertus, & recentiores qui hoc tempore scripserunt contra haeticos de communione sub utraque specie.

§. I.

Conclusio negativa statuitur.

Dico igitur, Sacerdos sub duplici specie communicans, non plus recipit gratiam quàm laicus, qui sub una tantum specie communicat, si uterque sit aequaliter dispositus.

Hanc conclusionem probat Salmeron totum 9. Tractatu 26. ex eo quod si vera esset opposita sententia, non posset Ecclesia auctoritate propria laicos privare communione sub utraque specie, eo quod non sit auctrix, sed dispensatrix tantum dona-